

бібліотеки допомогли у боротьбі з алкоголем і спричинили закриття шинку [16], оскільки селяни почали віддавати перевагу читанню, а не спілкуванню із "зеленим змієм".

Про широку популярність мандрівних бібліотек у громаді села Богутин повіту Зборів свідчать відомості, надіслані їй бібліотекарем: "Читачі один на другого налягали, мовляв, читай скорше, щоб і я одержав книжку, нім бібліотека відійде" [3, 130]. У цьому, очевидно, велика заслуга бібліотекарів, які зуміли пробудити таку цікавість людей до книжки, до знань.

Створення мандрівних бібліотек – значне досягнення у поширенні книги до найвіддаленіших куточків Галичини, Волині і Холмщини у першій пол. XX ст. Саме вони надавали можливість одержувати книги тим громадам, що не мали змоги заснувати свої бібліотеки, а нерідко ставали натхненниками створення власних бібліотек та читалень.

Така діяльність виявила у краї значну кількість обдарованих особистостей, які вкладали в просвітницьку справу багато сил та енергії. Їхні зусилля не були марними і відчутно вплинули на культурно-просвітницький рівень українського населення місцевостей, віддалених від центрів культури [3, 129].

Сьогодні, коли фонди сільських бібліотек у надзвичайно жалюгідному стані через фінансову скруту у галузі

культури, досвід товариства "Просвіта" з налагодження діяльності мандрівних книгозбірень може стати у пригоді. Це дозволило б достатньо широким верствам населення, особливо у сільській місцевості, ознайомитися з найкращими зразками художніх творів, науково-популярними виданнями з різних галузей науки та культури. Також за позичення досвіду "Просвіти" з організації мандрівних бібліотек сприяло б оптимізації використання бібліотечно-бібліографічних ресурсів України.

Список використаної літератури

1. Бандилко Л. Братські бібліотеки: (до історії бібл. справи на Волині) // Бібл. вісн. – 1997. – № 1. – С. 14-16.
2. Звіт з діяльності Товариства "Просвіта" за час від 25.XII. 1926 року до 25.XII. 1927. (Касовий звіт обіймає час від 1.VII. 1926 до 30.VI.1927). – Л.: Накл. Т-ва "Просвіта", 1927. – С. 91. – (4.730).
3. Дорошенко Н. Рік праці мандрівних бібліотек Товариства "Просвіта" у Львові // Нар. просвіта. – 1925. – Ч. 8. – С. 130.
4. Галушинський М. Мандрівні бібліотеки Товариства "Просвіта" // Нар. просвіта. – 1924. – Ч. 7. – С. 103.
5. Мандрівні бібліотеки і їх значіння // Нар. просвіта. – 1925. – Ч. 1. – С. 5.
6. Товариство "Просвіта" в рр. 1933-1935: Звідомлення з діяльності за час від 1 січня 1933 р. до 31 грудня 1935 року. – Л.: Накл. Т-ва "Просвіта", 1936. – Ч. 824, кн. 6/7. – С. 59.
7. Звіт з діяльності Товариства "Просвіта" за час від 25 грудня 1925 року до 21 грудня 1926 року // Нар. просвіта. – 1926. – Ч. 4. – С. 253.

ЦІННИЙ ВНЕСОК У ДУХОВНУ СКАРБНИЦЮ УКРАЇНИ

(Про біобібліографічний показник, присвячений польському педагогу, лікарю, письменнику Янушу Корчаку)¹

ЯНУШ Корчак. Це ім'я відоме всьому світові. Польський педагог, лікар і письменник 5 серпня 1942 року загинув зі своїми вихованцями – дітьми з єврейського Дому сиріт – у газовій камері фашистського табору Треблінка. Нехтуючи можливість врятуватися, він до кінця залишився з дітьми, боронячи їхні душі від страху смерті.

Впродовж багатьох років Корчак очолював у Варшаві Дім сиріт і польський інтернат „Наш Дім”. По собі він залишив не тільки світлу пам'ять, а й значний творчий доробок. У його глибоко продуманій системі виховання сконцентровано гуманістичні традиції європейської та польської педагогіки, багатий власний досвід.

У своїй статті до показника академік АПН України, доктор педагогічних наук О. Сухомлинська зазначає, що головна педагогічна ідея Януша Корчака – це дитина як повноцінна людина і особистість, а тому завдання виховання вчений вбачав у вільному і гармонійному розвитку її здібностей, формуванні в душі ідеалів добра, свободи та краси шляхом пробудження бажання до самопізнання, самооцінки та самовдосконалення.

Нині, коли в незалежній Українській державі йде реформування освітянської галузі, спрямоване на відновлення і розвиток національної педагогіки, освіти та виховання підрастаючого покоління, вивчення й запровадження кращого вітчизняного і зарубіжного досвіду, як ніколи, є актуальним.

Ось чому таке значення має поява біобібліографічного показника „Польський педагог-гуманіст Януш Корчак (1878-1942)”, підготовленого науковцями Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлин-

ського, що вийшов другим виданням у серії „Видатні педагоги світу”. До речі, перший випуск серії було присвячено видатному українському педагогу В.О. Сухомлинському (2001).

Презентація показника „Польський педагог-гуманіст Януш Корчак” відбулося у приміщенні київського Кловського ліцею № 77. У ній взяли участь педагоги, представники Посольства Польщі в Україні, видавництва „Дух і Літера”, працівники ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського і Національної парламентської бібліотеки України, члени Українського товариства Януша Корчака, учні і випускники ліцею. Місце презентації було обрано не випадково, адже діяльність ліцею багато в чому побудована на ідеях Корчака. Добру справу у цьому напрямі робить вчителька історії, педагог за покликанням С. Петровська, вона ж є головою Українського товариства Януша Корчака.

Перш ніж перейти безпосередньо до представлення показника, Світлана Василівна ознайомила присутніх з цікавою книжково-ілюстративною виставкою, організованою до 125-річчя від дня народження видатного педагога, розповіла про свої набути у праві збирання його видань, матеріалів про життя та діяльність, в поширенні ідей Я. Корчака. Було показано документальний фільм „Треблінка”, створений С. Петровською.

У своєму виступі директор ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського П. Рогова розповіла про давній задум підготувати бібліографічне видання, яке б максимально відобразило творчу спадщину Януша Корчака, поширення і використання його педагогічних ідей в Україні і світі. Такого ви-

РЕЦЕНЗУЄМО

Є. Бабич

¹ Польський педагог-гуманіст Януш Корчак (1878-1942): До 125-річчя з дня народж.: Біобібліогр. показн. / АПН України. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; Уклад.: В.В. Вербова, Н.А. Горбенко, С.В. Ішук, С.В. Петровська; Наук. ред.: П.І. Рогова, Т.Ф. Букшина; Наук. консультант і авт. ст. "Януш Корчак" О.В. Сухомлинська; Відп. за вип. Н.А. Палащина; Ред.: Р.С. Жданова, Н.Г. Богун; Рецензент М.Б. Євтух. – К.: Дух і Літера, 2003. – 132 с. – (Сер. "Видатні педагоги світу"; Вип. 2). – 500 прим.

дання до цього часу не було в Україні. Як відомо, радянська офіційна педагогіка з певною пересторогою ставилася до ідей видатного педагога, то й його твори в Україні майже не перекладалися. Лише в останні роки вийшли книги „Як любити дітей” (К.: Знання, 1992. – 32 с.) та „На самоті з Богом: Молитви тих, котрі не моляться” (К.: Дух і Літера, 2003. – 69 с.), з’явилося кілька публікацій у пресі і збірниках.

Керівництво бібліотеки підійшло до створення посібника по-науковому. Було розроблено проект, що передбачав не лише складання проспекту видання, а й перелік організаційних заходів; вираховано матеріальні і фінансові витрати; визначено склад авторського колективу, до якого увійшли як молоді спеціалісти, так і ті, що мають багатий фаховий досвід, а також вчені-педагоги АПН України.

Слід відзначити, що бібліотеці, попри всілякі труднощі, вдалося з успіхом реалізувати задуманий проект. Зміст видання досить насичений. Складається покажчик з 5 розділів. Перший – „Літературно-педагогічна та публіцистично-епістолярна спадщина Януша Корчака” – вміщує бібліографічні відомості про творчий доробок педагога-гуманіста: повне зібрання та збірки творів, окремі видання, публікації в збірниках і періодиці, описи щоденників, листів як мовою оригіналу (польською), так і в перекладах українською, російською та іншими мовами.

У п’яти підрозділах другого розділу досить у широкому аспекті відтворено літературу про життя та діяльність Януша Корчака. Особливий інтерес становить підрозділ, де представлено матеріали про його перебування в Україні, зокрема Києві.

У третьому розділі подано літературу, інші публікації, що висвітлюють вшанування пам’яті педагога, які систематизовано в трьох підрозділах: „Ім’я Януша Корчака в енциклопедичних виданнях та словниках”, „Януш Корчак в літературі та мистецтві”, „Товариства Януша Корчака”.

Четвертий розділ вміщує бібліографічні матеріали (покажчики, списки літератури), присвячені Корчаку, що підготовлені в Україні, Росії та Польщі.

Розділ п’ятий подає роздуми Януша Корчака та висловлювання видатних педагогів про його особистість та творчість.

Треба віддати належне авторам-упорядникам, які підійшли до укладання посібника з практичної точки зору, надавши користувачам можливість не тільки ознайомитися з бібліографією видань щодо життя і творчої спадщини педагога, а й з найцікавішими висловлюваннями про нього і оцінками наукового доробку. Крім того, посібник має два додатки: „Бібліографічний список літературних творів Януша Корчака, виданих у Польщі за його життя” та «Інформація про Януша Корчака в мережі „Інтернет”».

Більш ефективному використанню покажчика сприятиме допоміжний апарат, що складається з передмови „Від укладачів”, двох статей: „Януш Корчак” О. Сухомлинської та „Основні дати життя та діяльності Януша Корчака” С. Петровської, іменного покажчика, алфавітного покажчика праць педагога, переліку світових товариств Януша Корчака.

Все це свідчить про насичений інформаційний потенціал видання. Автори-укладачі В. Вербова, Н. Горбенко, С. Ішук, С. Петровська, Н. Палащина доклали багато зусиль, аби відшукати і найбільш повно відобразити у покажчику творчий доробок великого педагога-гуманіста, літературу, інші матеріали про його життя і діяльність.

Фахівці Р. Жданова і Н. Богун, до того ж знавці польської мови, добре попрацювали, аби правильно було зроблено бібліографічний опис, окремі уточнення тощо.

Науковим консультантом видання була академік АПН України, доктор педагогічних наук О.В. Сухомлинська, рецензентом – академік АПН України, доктор педагогічних наук М. Євтух. Наукове керівництво здійснювали: директор ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського П. Рогова та заступник директора Т. Букшина. Фінансову підтримку у випуску посібника бібліотека отримала від Посольства Польщі у Києві. Видавництво „Дух і Літера” (директор Л. Фінберг) забезпечило оперативне і якісне видання покажчика, до того ж на даний час не малим тиражем (500 прим.).

Видання надійшло до фондів наукових і публічних бібліотек України, провідних бібліотек освітньої галузі та педагогічних бібліотек Російської Федерації, Польщі та ін. Фахівці в галузі педагогіки та освіти отримали повноцінний бібліографічний посібник, який стане їм у пригоді в науково-дослідній, науково-методичній, науково-педагогічній і виховній діяльності.

БІБЛІОТЕКА – ЯК ЦЕНТР СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ МОЛОДІ

БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ ЮНАЦТВА

ПРОБЛЕМИ інтеграції молодого покоління в Україні в систему нових суспільних відносин визначаються складним соціально-економічним становищем у державі, відсутністю у більшості молодих людей економічної самостійності, певних соціально-економічних і духовних орієнтирів. Процес соціалізації молоді також ускладнюється через розрив між біологічним та соціальним визріванням, між реальними можливостями держави і вимогами з боку молоді, системою взаємин у сім’ї та суспільстві.

В останній час до вирішення проблем соціалізації молоді підключаються бібліотеки для юнацтва. Ці заклади сьогодні сприяють соціальній адаптації і мобільності молоді людини, є комунікативними і соціально-культурними центрами. Це підтверджує і діяльність Кіровоградської обласної бібліотеки для юнацтва ім. О.М. Бойченка.

Одним із найголовніших завдань бібліотеки вважає подолання правового нігілізму підрастаючого покоління, формування почуття високої правосвідомості та відповідальності за свою поведінку. Розв’язанню цієї проблеми активно сприяє робота з правового виховання юнацтва через лекторій „Молодь і право”, який діє в бібліотеці з 1999 року.

Тематика лекторію спрямована на підвищення рівня правових знань учнівської молоді, популяризацію загальноприйнятих у суспільстві норм поведінки, подолання у свідомості окремих учнів помилкових поглядів і переконань, негативних звичок.

До висвітлення тем лекторію – „Права підлітків в статтях законів”, „Правопорушення у цифрах і фактах”, „Важка доля – хто винний?”, „Покарання – розплата за

О. Прядко